

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijskih družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (osnanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 22. V Ljubljani, 30. novembra 1898. Leto XV.

Obseg: Ob vladarski petdesetletnici Nj. Vel. presvetlega cesarja. — Uredba kmetijskih šol. (Konec.) — Zavarovalnica za govejo živino v Novem Mestu. — Apno kot gnojilo. — Kako ravnajmo z vinom koj po vožnji. — Koliko je vredno seme. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Ob vladarski petdesetletnici Nj. Vel. presvetlega cesarja.

Dne 2. decembra t. l. bo celih petdeset let, odkar je zasedel naš presvetli vladar, cesar Franc Jožef I., avstrijski prestol. Ta največji častni dan Nj. Veličanstva bi moral povzročiti viharno slavlje za vse pod njegovim milim žezlom zbrane národe, da ni zločinska roka učinila neizmerne žalosti, vsled ktere morajo izostati vse hrupne veselice. Presvetli slavljeneec sam bo praznoval redki dan izven šumečega sveta, v krogu ostale mu obitelji, in je izrekel željo, naj njegovi zvesti podaniki slavé ta dan s čini dobrotljivosti in človekoljubja.

Kakšen odmev je našla ta v resnici cesarska želja v srcih avstrijskih národov, to spričuje neštevilna vrsta ustanovljenih dobrotelčnih zavodov in ljudomilih ustanov, ustanovljenih od zasebnikov, občin, društev in zavodov, potem javnih naprav i. t. d., ki nosijo ime prejasnega slavljence in ktera bodo slavo in spomin na vladanje cesarja Franca Jožefa I. dlje časa najlepši bronasti spomeniki.

Čeprav se razni nárcdi naše monarhije glede njih

političnega mišljenja in stremjenja bistveno razločujejo, enaki so pa v ljubezni in čaščenju do svojega cesarja in kralja Franca Jožefa in njegove dinastije, ter so ponosni,

da je njih vladar najpriljubljenejši v Evropi. Ta čutila so pa morda najgorkejša v srcih kmetovalcev, saj smemo imenovati našega cesarja, tako kakor cesarja Jožefa II., „kmetškega cesarja“, kajti še le on je dovršil tisto, kar je zapričel Jožef II. Še le cesar Franc Jožef je končno dognal odstranitev podaništva pod grajščake, pod katerimi je kmet ječal do l. 1848., on je dovršil veliko delo osvobojenja kmetovalcev. Prejasni vladar se ni bal zaprek in je nadaljeval delo zemljiške odveze, ki je še le s patentom s 4. dne marcija l. 1849. postala zakonita; ta patent je ob enem prvi kmetijski zakon, ki nosi podpis ljubljeneega našega vladarja. Pod njegovim visokim zaščitom so se zvršila dela osvobojenja, ki so kmetu, do tedaj zatiranemu, dala enake pravice z drugimi stanovi. Kdo ne misli na težo in sramoto tlačanstva, in zopet na vladarja, ki je naredil, da tudi kmet smé prosto dvigniti svoj glas v držav-

Cesar Franc Jožef I.

ohterila svetu, kakor

nem zboru:

Pa tudi drugi zakoni v prilog kmetijstvu so pod modro vlado Nj. Veličanstva prišli na svetlo. L. 1862.

smo dobili občinski zakon, ki daje tudi najmanjši vasi priliko razvijati se; l. 1868. je cesar potrdil zakon o ljudskem šolstvu, ki je bil temeljni kamen velikemu napredku v kmetijstvu v zadnjih desetletjih. Zmedene posestniške razmere je uredil zakon o zemljiških knjigah, zvršilo se je velikansko delo ureditve zemljiškega davka in dobili smo celo vrsto zakonov, kateri ali kmetijstvo pospešujejo ali ščitijo. Doba cesarjevega vladanja je ob enem doba prerojenja kmetskega stanu; pričela se je z viharji, a končala se je z mirom, kateri, čeprav drago plačan in priborjen največ s kmetskim imetjem in s kmetsko krvjo, vendar omogočuje kmetu, mirno orati, na korist sebi in celi državi. Pač so zadnja leta donesla kmetom mnogo skrbi; upati pa moramo, da pridejo boljši časi, ko bo tudi kmetsko delo toliko doneslo, kolikor stoji, in da bodo pridelki iz zemlje dobili primerno vrednost ter jo tudi obdržali.

Daj Bog ljubljenemu našemu cesarju še dolgo življenje za slavno vladanje ter mu slednje vodi tako, da bode v blagor njegovega naroda! Bog ohrani nam cesarja kot mogočnega zaščitnika najvažnejšega stanu v državi, prostega, na polju omike in kmetijstva napredujočega kmetijskega stanu!

Uredba kmetijskih šol.

(Konec.)

V.

V dosedanjih odstavkih sem povedal, kako naj bo kmetijska šola urejena navznotraj in kako naj deluje, da se dosežejo ugodni učni in gospodarski uspehi.

Take šole pa naj ne delujejo le navznotraj, ampak tudi navzven. Isina je namreč, da si pridobe s takim vnanjim delovanjem največjo veljavo med ljudstvom, da si najhitreje pomagajo do dobrega imena, do lepega števila učencev, izkratka do tiste priljubljenosti, ktera je vsem takim zavodom neobhodna potrebna, da dobro uspevajo.

Posebno koristno je tako delovanje v krajih, kjer je kmetsko ljudstvo še malo napredovalo in kjer nima nobenega pravega zaupanja do takih zavodov. In prav take razmere so tudi še pri nas. Tudi pri nas je treba ljudstvu na vse strani odpirati oči, da spoznava korist njemu namenjenih učnih zavodov. Sicer je pa vnanje delovanje kmetijskih šol koristno in važno tudi povsodi drugje, in naj je dosegel kmetijski napredek v posameznih krajih, oziroma deželah, še tako visoko stopnjo popolnosti.

Kako pa naj deluje kmetijska šola navzven, in kako naj koristi gospodarjem še na druge načine razven tega, da jim vzgaja kmetijsko mladež? Ako motrimo delovanje kmetijskih šol, vidimo, da lahko delujejo na različni način v prid praktičnih gospodarjev. Ugodno vplivajo na praktične kmetovalce že s tem, da jim dajejo s svojim gospodarstvom na šolski kmetiji posnemanja vreden zgled. Veliko vredno je to, da kažejo v svojih pridelkih in prirejkah očitno, kaki uspehi se dajo doseči pri posameznih panogah s primernim okoriščanjem s kmetijskim napredkom.

To pa še ni zadosti. Taki zavodi morajo delovati tudi še drugače na povzdigo kmetijstva, in sicer s tem:

1.) da razširjajo med kmetovalci dobre trte, sadno drevje, semena, in da izrejšajo za povzdigo živinoreje dobre plemenjake in jih oddajajo v take namene;

2.) da prirejajo poučne tečaje v povzdigo posebno važnih panog;

3.) da prirejajo popotni pouk po deželi in

4.) da delujejo za kmetijski napredek tudi s spisovanjem kmetijskih razprav in knjig.

Kaj ugodno stališče imajo napram kmetovalcem posebno take šole, ki so združene z zavodi, ki delujejo takisto za napredek kmetijstva; taki zavodi so na pr. semenska in pa kmetijsko-kemijska preskušališča. Izkušnje nas uče, da uživajo take šole največje zaupanje. Kar se tiče delovanja, navedenega pod točkama 1. in 4., mi pač ne bo treba dajati posebnih razjasnil, kar je dokaj očitno, da si šole s takim delovanjem pomagajo ne le do boljšega imena, ampak tudi do ugodnejših uspehov v gospodarstvu.

Pač pa hočem nekoliko pojasniti delovanje, omenjeno v točkah 2. in 3., ker so mnenja v tem oziru še različna.

Prirejanje poučnih tečajev na kmetijskih šolah smatram za zelo važno, ker nimamo nikjer lepše in ugodnejše prilike za tak pouk kakor ravno na kmetijskih šolah, in ker se z nobenim drugim poukom ne dajo v kratkem času doseči tako lepi uspehi pri odrastlih gospodarjih, kakor s takimi tečaji. Na kmetijskih šolah imamo vse potrebne učne pripomočke za tak pouk, imamo pa tudi pripravne učne moči. Zaradi tega naj bi se prirejali poučni tečaji za povzdigo te ali one stroke redno na kmetijskih šolah in naj bi trajali po nekaj dni ali pa tudi par tednov. V naših razmerah so taki tečaji važni posebno za cepljenje trt in sploh za obnovitev starih vinogradov z ameriškimi cepljenkami, za saditev in oskrbovanje sadnega drevja, za pridelovanje krme, za mlekarstvo in siraštvo itd.

Mimo popotnega pouka imajo ti tečaji veliko prednost, in sicer radi tega, ker trajajo po več časa, ker se jih udeležujejo ukaželjni in v svoji stroki kolikor toliko že izkušeni kmetovalci, in ker se pri takih tečajih udeležencem lahko praktično razkaže vse, kar je treba.

Ker je pa število udeleževcev pri takih tečajih omejeno, treba je tudi popotnega pouka, da se zanese kmetijski napredek v najširje sloje kmetskega ljudstva. In za ta pouk naj bi se porabili tudi učitelji kmetijskih šol poleg onih, ki so nalašč zato nastavljeni. To je v korist šoli in učiteljem samim; kajti potrebno je, da spoznavajo gospodarji svoje učitalje, katerim naj izročajo mladino v vzgojo in strokovno izobrazbo; potrebno pa je tudi to, da spoznavajo učitelji na takih zavodih razmere in potrebe kmetskega ljudstva, ker se je treba na nje ozirati pri šolskem pouku. Že prej sem poudarjal, da je treba na takih šolah praktičnega, na dejanske potrebe nanašajočega se pouka; tak pouk pa more podajati edino le tisti učitelj svojim učencem, kateremu so kmetijske razmere dotične dežele dobro znane. Le tak učitelj bo vedel potrebno učno stvarino prav odbirati in tako prirejšati, da bo koristila gojencem. Zaradi tega bi se morala učiteljem na nižjih kmetijskih šolah celo nuditi prilika, da potujejo v prostem času okoli in se poučujejo, ktere panoge so pomanjkljivo urejene, in kako bi se pri njih dale odpraviti napake, da bi se dosegli lepši uspehi.

Učitelji kmetijskih šol so pa tudi zaradi tega pripravi za tak pouk, ker se bavijo s prakso v toliki meri na šolski kmetiji, da lahko odgovarjajo s stališča teorije in prakse na vsa vprašanja, ki se stavijo pri takih predavanjih od strani praktičnih gospodarjev.

Popotni pouk po deželi jim daje pa tudi najlepšo priliko, da nabirajo pripravne učence za svojo šolo, kar je pri nas in sploh v malo razvitih in napredka nujno potrebnih krajih vsega uvaževanja vredno.

Iz vsega delovanja, ki pripada kmetijskim šolam, se dobro vidi, da je treba na takih zavodih mnoge in vsestranske delavnosti in zadostnih sredstev, da vstrezajo današnjim zahtevam. Povzame se pa tudi prav lahko, da je treba za toli obsežno in odgovorno poslovanje vzdrževati zadosti učnih močij in v takem gmotnem položaju, da se lahko žrtvujejo in z veseljem delujejo navznotraj in navzven v prid šole in v prid kmetijskega napredka po celi deželi.

V. R.

Zavarovalnica za govejo živino v Novem Mestu.

(Konec.)

V. Dolžnosti društvenikov.

§ 20. Vsak društvenik mora:

- točno plačevati zavarovalnino in upravnino;
- naznaniti, ali ima v svojem hlevu tudi tujo živino, in ali je ta zavarovana ali ne;
- vsako bolezen ali poškodbo nemudoma naznaniti načelstvu;
- vsako premembo pri zavarovani ali za zavarovanje pripravni živini nemudoma naznaniti, ako je ta prememba nastala vsled pogina ali pa s tem, da je živina bila v sili zaklana;
- vsako premembo pri živini, ki je nastala vsled poroda, nakupa, prodaje ali zamenjave, ali vsled tega, ker je mlada goved dorastla in dosegla pripravno starost za zavarovanje, naznaniti tekom 7 dnij;
- natančno ravnati se po zdravniških naredbah v slučaju bolezni ali telesne paškodbe zavarovanih živalij.

§ 21. Načelstvo sporazumno z zaupniki spoznava, ali ostane obolela živina v oskrbi zavarovalca, ali jo mora zdraviti veččak, ali jo je prodati. Obolela živina se sme po sklepu načelstva prodati tedaj, ako se pokaže, da je bolezen neozdravna.

Kadar načelstvo sklene, da je govedo prodati, poveri prodajo zaupnikom.

§ 22. Stroške za zdravljenje živine plačuje zavarovalec sam, in sicer po tarifih, ki so nalašč določeni za zavarovalnico.

§ 23. Kužne bolezni pri živini mora zavarovalec naznaniti tudi še pri županstvu, kakor zahteva postava z 29. dne februarja 1880. l., št. 35. in 37. drž. zak., in s 17. dne avgusta 1892. l., št. 142. drž. zak.

§ 24. Ako društvenik kupi od društvenika kako zavarovano govedo, potem ostane govedo zavarovano tudi pri novem posestniku. To velja tudi pri vsaki taki zameni.

§ 25. Če pride zavarovana goved kot dedščina v druge roke, stopi novi posestnik v pravice in dolžnosti svojega prednika, ako je sam društvenik; ako pa ni, potem preneha zavarovanje takoj, kakor hitro se odžene goved iz prejšnjega hleva.

§ 26. Ako pride goved kakega društvenika v last nedruštvenika, potem se lahko nadaljuje zavarovanje, ako se novi posestnik zaveže poravnati vse zaostanke.

Ako želi novi posestnik nadaljevati zavarovanje, prigrasiti se mora tekom 7 dnij.

VI. Pravice društvenikov.

§ 27. Vsak društvenik ima pravico:

- do odškodovanja v slučaju, da zavarovana goved pogine ali pa se v sili zakolje;

- udeleževati se občnih zborov, voliti in voljen biti v društveno zastopstvo.

VII. Določila za odškodovanje.

§ 28. Vrednost v sili zaklane ali pogible govedi določuje cenilna komisija, ki obstoji iz zastopnika načelstva in iz 2 zaupnikov.

Klajvno živino je ceniti po tekoči tržni ceni in z ozirom na to, kako je bila rejena pri zakolu ali poginu. Pri plemenski živini in živini za užitek je pravo ceno določiti z ozirom na njeno starost in druge njene lastnosti.

§ 29. Ako zavarovana goved pogine, plača društvo odškodnino na podlagi cenitve v tistem znesku, kterega določuje načelstvo od slučaja do slučaja. Ta odškodnina lahko znaša celo zavarovalno vrednost, ali pa tudi manj. Več kakor zavarovalno vrednost odškodnina ne more nikdar znašati.

Ako se zavarovana goved zakolje in njeno meso proda, izplača se zavarovalcu ves skupiček in, če treba, še toliko po vrhu, da dobi društvenik vso vrednost, ki se je določila pri cenitvi.

Odškodnina se odšteje v 8 dneh potem, ko se je pravomočno določila.

§ 30. Odškodnina se ne izplača:

- ako jo povzroči vojska, ustaja ali enaki izredni dogodki, ki zadenejo ves zavarovalni okraj; med te je šteti tudi požar;
- ako je goved poginila ali bila zaklana ali pobita vsled kuge ali druge take bolezni, za katero daje država potrebno odškodnino;
- ako se zavarovalec ni ravnal po predpisih načelstva in je ravnal z živino na svojo roko;
- ako zavarovalec ni nemudoma naznanil nastopa kužne bolezni ali sploh kake druge nalezljivosti sumne bolezni, ali pa, ako se ni ravnal po naredbah, izdanih proti razširjevanju kužnih bolezni;
- ako ni pravočasno naznanil bolezni, pogina ali nezgode pri zavarovani živali;
- ako ni naznanil prememb pri živini, kakor to predpisuje § 20., točka e;
- ako ni pravočasno plačal zavarovalnine;
- ako zavarovalec ni zdravil živine po navodilih načelstva;
- ako je bolezen, nerabnost ali pogin živine nasledek zanikarnega in slabega ravnanja;
- ako je zavarovalec pri zavarovanju in popisu živine vedoma zamolčal bolezni in napake in ako je sploh hotel na ta ali na oni način oškodovati zavarovalnico;
- ako je zamolčal pri zglastitvi, da ima svojo živino zavarovano že pri kakem drugem društvu;

§ 31. Ako gre zavarovalcu odškodnina od zasebne obvezanca ali sploh drugim potom, se odškodnina ne izplača toliko časa, dokler zavarovalec ne dokaže, da je brez svoje krivde prišel ob odškodnino.

Ako mu gre taka odškodnina le deloma, izplača se manjkajoči znesek do zneska odškodnine, določene po načelstvu, takoj, za ostali znesek pa velja določilo prvega odstavka.

V takih slučajih mora zavarovalec po sklepu načelstva le-to pooblastiti, da odškodnino v njegovem imenu iztérja.

Načelstvo pa sme odškodnino odmeriti in takoj izplačati ter iskati odškodnino proti tretjemu obvezancu v

svojem imenu. Odškodovanec mora v tem slučaju nastopiti kot posredovalec.

§ 32. Društvo izplačuje odškodnino iz društvenega premoženja, v prvi vrsti iz letnih dohodkov, v drugi iz rezervnega zaklada. Ako primanjka obeh, sklicati je izreden občni zbor, kateri končno določi, kako naj se pokrije primanjkljaj.

§ 33. Društveno gotovino je plodonosno nalagati pri narodnem denarnem zavodu, kterega določa od leta do leta načelstvo.

§ 34. Glede računovodstva, računskega sklepa in polaganja letnega poročila veljajo določila min. naredbe s 5. dne marcija 1896. l., drž. zak. št. 31., § 31. in 35.

Računski sklep je predložiti tekom prvih treh mesecev po novem letu.

VIII. Uprava društva.

§ 35. Društvo opravlja svoja opravila po svojih organih. Ti so: 1. občni zbor; 2. načelstvo; 3. nadzorstvo; 4. društveni zaupniki; 5. tajnik; 6. blagajnik in 7. razsodniki.

1. Občni zbor.

§ 36. Redni občni zbor se skliče enkrat v letu v februariju. Izreden občni zbor se skliče, če se načelstvu zdi potrebno, ali če to zahteva tretjina društvenikov, ali če ga skliče nadzorstvo proti sklepom načelstva.

Dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora je naznaniti 8 dni prej vsem društvenikom po krajni navadi ali po listih, ktere od leta do leta določi občni zbor.

§ 37. Občni zbor sklepa veljavno, če je prisotna najmanj petina društvenikov. Sklepa se z nadpolovično večino glasov; pri enakosti glasov je predlog ovržen. Ako bi se občnega zbora ne udeležilo postavno število društvenikov, skliče se v 14 dneh drug občni zbor, kateri sme sklepati ne glede na število prisotnih društvenikov.

§ 38. Občni zbor:

- voli z nadpolovično večino glasov: načelstvo, društvene zaupnike, tajnika in blagajnika;
- določuje nagrade društvenim poslom;
- odobruje letne račune;
- dovoljuje izredne stroške;
- sklepa ob ugovorih proti sklepom načelstva;
- določuje letne pristojbine za zavarovanja;
- sklepa o premembi pravil in o razpustu društva.

§ 39. Kadar se sklepa o premembi pravil, mora biti prisotna večina društvenikov in morata glasovati za premembo dve tretjini prisotnikov. Kadar se pa sklepa o razpustu društva, morata biti zastopani najmanj dve tretjini društvenikov in morajo glasovati tri četrtine prisotnih, da se društvo razpusti.

2. Načelstvo.

§ 40. Načelstvo obstoji iz predsednika, njega namestnika, treh odbornikov, tajnika in blagajnika, ktere voli občni zbor z nadpolovično večino glasov na tri leta.

§ 41. Predsednik zastopa društvo na zunaj, sklicuje občne zборе, določuje njih dnevni red in poroča pri občnem zboru o stanju društva.

§ 42. Načelstvo rešuje v svoj delokrog spadajoča opravila v sejah, ktere predsednik sklicuje po potrebi ali na željo treh udov načelstva in pri kterih morajo biti prisotni vsaj štirje odborniki, da so sklepčne. Sklepa se z večino glasov; pri enakosti glasov odločuje mnenje

predsednikovo. Predsednik mora naznaniti sejo pismeno ali ustno vsem odbornikom vsaj 24 ur poprej.

§ 43. Opravila načelstva:

- Načelno skrbi za redno opravljanje društvenih opravil;
- sprejema nove ude in izključuje nevredne;
- skrbi, da se društveno imetje varno hrani in nalaga;
- sklepa in določuje o rednih stroških in o odškodovanju;
- predlaga občnemu zboru vsaj do 31. marcija račun preteklega leta;
- skrbi, da društveniki spolnjujejo natanjko svoje dolžnosti.

§ 44. Potrdila o prejemkih društva podpisujeta predsednik in blagajnik, razglase in vse druge društvene spise pa predsednik in tajnik, da imajo pravno moč.

3. Nadzorstvo.

§ 45. Nadzorstvo obstoji iz načelnika in dveh odbornikov kmetijske popružnice, ktere voli podružnični občni zbor z nadpolovično večino glasov na tri leta in kteri niso udje načelstva.

Nadzorstvo skrbi, da se društvena uprava drži pravil in društvenih zakonov, ona ima pravico pogledati v društvene knjige in blagajnico kadar hoče, mora pa to storiti dvakrat v letu. Pri nadzorstvu se stavijo tožbe in prizivi proti sklepom načelstva. Nadzorstvo sme tudi proti načelstvu sklicati občni zbor, ako to ne izpolnjuje svojih dolžnostij.

4. Društveni zaupniki.

§ 46. Načelstvu pomagajo pri cenitvi, nadzorovanju, preiskovanju zavarovanih goved, pri njihovi bolezni in v drugih slučajih sodno zapriseženi zaupniki, ktere in kolikor jih voli občni zbor z nadpolovično večino glasov na eno leto.

O vsakem ogledu, preiskovanju in cenitvi morajo zaupniki sestaviti zapisnik ter izročiti ga načelstvu. V istem morajo izreči, da so svoj posel vršili vestno in natančno in da odgovarjajo za vsako škodo, ktera bi društvu nastala iz površnega ali pomanjkljivega mnenja (§ 1299. do 1300. o. dr. z.)

5. Tajnik.

§ 47. Tajnika voli občni zbor z nadpolovično večino glasov. On vodi zapisnike odborovih sej in občnih zborov, oskrbuje društvene spise in dopisovanje.

6. Blagajnik.

§ 48. Tudi blagajnika voli občni zbor z nadpolovično večino glasov. On prejema vse dohodke, vodi društvene račune ter izplačuje vse društvene troške po ukazu načelstva. Meseca januarija vsakega leta predložiti mora načelstvu račun preteklega leta, kateri mora obsegati vse dohodke in stroške med letom.

7. Razsodniki.

§ 49. Razpore med društveniki in načelstvom in razpore med društveniki, izvirajoče iz društvenega razmerja, poravnava in razsoja sodišče treh razsodnikov, od kterih po enega izvolita prepirajoči se stranki, tretjega pa nadzorstvo. Proti razsodbi razsodnikov ni priziva.

IX. Rezervni zaklad.

§ 50. Rezervni zaklad ima namen, pokriti društveni primanjkljaj; nabira se z vsakoletnega čistega dobička ter je lastnina društva; društveniki nimajo do njega osebo nobene pravice ter ne moreje tirjati, da se med nje razdeli.

Ako se društvo prostovoljno razdruži, ali če je razpusti javna oblast, pripade društveno premoženje kmetijski podružnici v Novem Mestu.

Opomnja. Ako ima kdo izmed interesentov kake pomisleke proti besedilu teh določil ali proti določilom samim, naj to blagohotno prijavi kmetijski podružnici, ktera se bo na vse nasvete ozirala.

Apno kot gnojilo.

Ako govorimo o apnu kot gnojilu, tedaj imamo v mislih zlasti žgano apno, katero pride v porabo, ko je po gašenju razpadlo v droben prah. Rabiti bi mogli seveda tudi blato s cest z apnatim posipom, da bi dovajali zemlji apna; samo da to zadnje apno ne deluje močno in naglo, na kar je pri gnojitvi z apnom jemati ozir.

Žgano apno pomnožuje apno v zemlji, kar more biti za neapnata tla velike važnosti, zakaj tudi apno je rastlinam prav tako potrebno, kakor dušik, kalij ali fosforova kislina.

Apno vpliva tako, da zmanjšuje vsebino črnice (humus) v zemlji, razvezuje rastlinske redilne tvarine, kakor kalij in amonijak, napravlja superfosfate teže raztopne, veže zemeljske kisline, s čimer se zemlji odvzame kislasto svojstvo; dalje nareja zvezno prst bolj rahlo, rahlo prst pa bolj zvezno in pomaga k prezračevanju in pregrevanju zemlje. Iz teh razlogov se priporoča, apno rabiti za težke, hladne in kisle zemlje, za šotne travnike in pašnike in za gnojenje takim rastlinam, ki potrebujejo veliko apna, kakor detelji, stročnicam i. t. d.

Da bo učinek apna ugoden, je treba poprej zemljišče dobro pognojiti s hlevskim gnojem, zakaj z apnom gnojiti zemljo, kateri ne dostaja redilnih tvarin, nima uspeha.

Rabimo pa apno tako, da žgano apno spravimo na njivo na majhne kupčke, jih pokrijemo s prstjo in jih pustimo ležati nekoliko tednov, da se apno ugasí. Kdor pa ne utegne čakati, mora apno sam gasiti.

Ko je apno razpadlo v droben prah, pomešamo je s prstjo in je nevetrovnega dne raztrosimo ter potem takoj podorjemo. Gnojimo pa z apnom navadno jeseni, redkeje spomladi, na zemljiščih, katerim ne dostaja apna, ponovimo pa gnojitev vsaka 3 do 4 leta.

Glede množine apna za gnojenje bodi povedano, da se ravna po smotru, ki se hoče z gnojenjem doseči.

Ako hočemo le apno v zemlji pomnožiti, tedaj za-došča navadno 10 do 12 meterskih stotov, ako pa hočemo zboljšati fizikalna svojstva zemlje, potem je v to treba 100, 200 do 300 meterskih stotov na hektar. Tu bodi še omenjeno, da se žgano apno ne sme metati na gnoj in gnojnico, na mešanec pa le malo, da se amonijak ne prežene. Apna pa tudi ne smemo pomešati s superfosfati ali žveplenokislím amonijakom.

Kako ravnajmo z vinom koj po vožnji.

Vino, ki je bilo dolgo na poti je koj po vožnji bolj ali manj motno. Tako vino pa ni, da bi se točilo. Zlasti pozimi, ko je hud mraz, bi se vino sploh ne smelo prevažati, ker prerado zmrzne, vsaj deloma, ter potrebuje preveč časa, da se zopet ustanovi. Pri nizki toplini prepeljano vino se navadno skali, kar povzroči razne

snovi, kakor na pr. beljakovine, vinski kamen i. t. d. Čim mrzlejšje je vino, tem več raztopljenega vinskega kamna je v njem. V vinu pa, ki je namenjeno za v steklenice, pa ni še godno, je mnogo kalnih beljakovin. Zato je pa najbolje, da se pripeljano vino postavi v klet ter se tam toliko časa pusti pri miru, dokler se ne učisti. Razne snovi, ki so se izločile, poležejo se polagoma na dno in vino zopet dobi svojo prvotno svetlo barvo. Na to naj se vino pretoči, ker ni dobro, da ostane dolgo časa v dotiki z goščo na dnu.

Ako se naredi v vinu led, pusti naj se; počasi se bo uže raztaljal in ob enem se bodo usedli kristali vinskega kamna, vino pa se bo učistilo. Sicer se pa za poskušnjo tudi lahko led vzame iz vina. Pokazalo se bode, da je vino po odstranjenju ledu močnejše kakor je bilo, predno je zmrznilo, kar je popolnoma naravno, kajti z ledom se odstrani iz vina del vode. Ako iz vina vzeti led raztalimo ter tekočino poskusimo, prepričamo se, da ima tudi ta tekočina še vedno nekoliko vinskega okusa. Sicer pa se taki poskusi ne priporočajo.

Res je sicer, da se vino, ki se prepelje pri srednji toplini, ne izpremeni veliko, tako pa vendar ni več, kakršno je bilo pred prevažanjem. Zato se pa pravi okus vina nikakor ne da dobro spoznati takoj po vožnji, ampak vrne se mu, ko je uže dalj časa stalo v miru.

Koliko je vredno seme.

Vrednost semena je zavisna najbolj od dveh svojstev, od čistote in kaljivosti, zatogadelj se tudi ob presojanju semena jemlje ozir navadno samo na ti svojstvi.

Da je mogoče čistoto in kaljivost predočiti si, povemo jo v odstotkih.

Tako pomeni na pr. 90 % (odstotkov) semenske čistote, da je v določeni množini semena 90 utežnih delov čistega (zahtevanega) semena in 10 delov primesi; in 95 % semenske kaljivosti, da je od 100 zrn 95 kaljivih, 5 pa nekaljivih.

Da si moremo ti dve svojstvi tako rekoč v enem številu predstavljati in iz tega sklepati na vrednost semena, jih združimo in iz njih sestavimo porabno vrednost semena.

Porabna vrednost semena je število, *) ki je dobimo, ako odstotke čistote pomnožimo z odstotki kaljivosti in zmnožek delimo s 100.

Na pr.: Seme ima čistote 92 % in kaljivosti 80 %, torej je njegova porabna vrednost

$$\frac{92 \times 80}{100} = \frac{7360}{100} = 73,6 \%$$

t. j. od vse množine dotičnega semena je samo 73,6 % zares dobrega in porabnega semena, dočim se drugih 26,4 % odračuna kot primes. Ker je porabna vrednost semena njegova prava vrednost, torej se mora po tem ravnati tudi njega menjavna vrednost, t. j. cena. To je važna okoliščina, ki je za primerjanje cen različnih števil med seboj in zlasti za primerjanje cen ene semenske vrste z različno porabno vrednostjo postala potreba, tako rekoč merilo.

Če se na porabno vrednost semena pri nakupovanju in prodaji ne ozira, potem se pripeti in mora se pripetiti, da je navidezno vredno seme vendar predrago, ako ima majhno porabno vrednost, in obratno, da je nav-

*) Povedano v odstotkih.

dežno drago seme poceni, če je njega porabna vrednost velika.

Naj to častitim bralcem pojasnim z vzgledom:

Št. I. bodi meterski stot travnega semena s 60 % čistote in 80 % kaljivosti ter veljaj na pr. 70 gld.,

št. II. naj bo meterski stot istega travnega semena s 50 % čistote in 60 % kaljivosti in naj velja na pr. 60 gld.

Ako primerjamo porabni vrednosti teh dveh semen, tedaj uvidimo,

$$\text{št. I. } \frac{60 \times 80}{100} = 48\% \text{ in}$$

$$\text{št. II. } \frac{50 \times 60}{100} = 30\%$$

$$48 - 30\% = 18\%$$

da ima prvo seme za 18 % višjo porabno vrednost kakor drugo, in, če 48 % porabne vrednosti preračunimo na 70 gld., da je porabna vrednost 30 % vredna ne 60 gld., temveč samo 43 gld. 75 kr.

$$48 : 70 = 30 : x$$

$$70 \times 30 = 2100 : 48 = 43.75$$

Da je seme z majhno porabno vrednostjo v resnici prav drago, spoznamo jasno iz tega, koliko semena je treba, da se obseje določena površinska enota, n. pr. 1 ha.

Če se n. pr. istega semena s 100 % porabne vrednosti za ha potrebuje 40 kg, tedaj je treba semena št. I. v enak namen 83.3 kg in semena št. II. 133.33 kg in razmerje med censmi 58 do 80. Prvega semena bi bilo torej treba za 58 gld., drugega za 80 gld. Ta števila kažejo, kako važno je, da se poižve prava in ob enem najcenejša semenska množina. Priporočamo torej našim častitim bralcem, da kupujejo semena (deteljno in travno seme i. dr.) le po porabni vrednosti in si jo dajo jamčiti, da bodo mogli, če bo treba, zahtevati povračilo.

F. Knauer.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 159. Pred mesecem kuhana slivovka je kislega okusa. Slivovka je bila kuhana iz sliv, ki so bile s keččicami vred zmlete in so se potem godile v vinski kadi, ktera je bila po možnosti pokrita. Kaj je vzrok, da je slivovka kisla; ali se dá kislina odpraviti in kako? (F. K. v S.)

Odgovor: Da je slivovka kisla, prihaja od tod, ker so se slive pred kuhanjem skisale in je očetna kislina prešla pri kuhanju tudi v žganje. Kislino ni težko iz slivovke odpraviti. Primešajte na vsak hl slivovke $\frac{1}{4}$ kg v moko zdrobljene krede ter potem žganje večkrat premešajte, slednjč pa pustite, da se kreda vsede na dno, in potem čisto žganje pazno odlijte; goščo na dnu morete precediti skozi filtrirni popir. Kreda, ki je ogljikovokislo apno, se kemijsko spoji z očetno kislino ter pade na dno.

Vprašanje 160. Ali se praprot da zaploditi in kako? Imam prostor, kterege bi imel zaradi stelje rad zarastenege s praprotjo. (J. U. v R.)

Odgovor: Praprot se ne razploduje s semenom, temveč s trosom, kateri se tvori na spodnji strani listov, in sicer v bradavicam podobnih izrastkih. Če bi prostor, na katerem bi radi zaplodili praprot, potresli z zreliimi praprotnimi listi, potem se ta rastlina gotovo zaplodi, če so ji dotična tla prikladna. Skušnje pa nimamo nobene v tem, pa tudi v nobeni knjigi nismo našli nikakega popisa o ti reči.

Vprašanje 161. Kako naj ravnam s krompirjem, hranjenim v skednju, da ne bo kalil? (J. P. v B.)

Odgovor: Krompirju preprečite kaljenje, ako ga hranite v tako mrzlem prostoru, da je toplota za kaljenje prenizka. Ozebsti seveda tudi ne sme. Proti pomladi seveda ni mogoče vzdržati tako nizke toplote, zato takrat prične vsak krompir kaliti. Če se krompir namaka v vodi, kateri je primešane $\frac{1}{4}$ kg žveplene kisline, se pa kaljenje popolnoma zaduši, a tak krompir ni za seme in se mora pred porabo skrbno oprati.

Vprašanje 162. Kako naj hranim zimsko solato, da bo lepo rumena in ne bo gnila? (J. P. v B.)

Odgovor: Zimska solata (endivija) se jeseni ob suhem vremenu popolnoma suha presadi v klet, se na rahlo pokrije s slamo in pridno se ji obira vse gnilo listje. Ob lepem in gorkem vremenu se mora klet pridno zračiti. V zaduhli in vlažni kleti bo endivija vedno gnila. S slamo je solato zato pokrivate, da postane bleda. V temnih kletih tega seveda ni treba, a take kleti so navadno tudi zaduhle in solata se v njih ne hrani dobro. Paziti je seveda treba, da listje ne pozeba, ker tako listje takoj gnije, ko se otali.

Vprašanje 163. Kako naj ravnam s skrbno izpranim sodom, da ostane zdrav, in kako popravim vinski sod, kateri nekoliko cika? (A. P. v Ž.)

Odgovor: Izpran sod se pusti v senci na prepihu, da se posuši, potem se dobro zažvepla ter zabije in hrani v kleti; pred porabo se zopet dobro izpere. — Cikast sod se napolni z apneno vodo ali se vsaj po notranji strani popluska z apnenim beležem ter se tako pusti, da stoji nekaj dnaj in se potem dobro opere, posuši, zažvepla in hrani, kakor je gori povedano.

Vprašanje 164. Ker sem pridelal mnogo strniščne repe, zato jo precej močno krmim kravam, a odjemalci mleka se pritožujejo, da ima mleko okus po repi. Ali ta okus res prihaja od repe in ali se da kaj narediti, da se mleku odvzame? (F. R. v D.)

Odgovor: Res je, da dobi mleko okus po repi, če se je veliko poklada molznim kravam. Okus se pa mleku odvzame, če se namolzeno mleko hitro na takih hladilnikih shladi, za katerih teče mleko zunaj po ceveh in pridejo vsi deli mleka z zrakom v dotiko.

Vprašanje 165. Ali smem streljati tuje kokoši, ktere hodijo razkopavat na vrt, zlasti če sem poprej ljudi na to opozoril? (F. S. v P.)

Odgovor: Po državljansem zakonu to ne gre; sicer so pa pravniki sami različnega mnenja.

Vprašanje 166. Imam 20 mesecev staro, brejo tellico, ktera ima po životu in po nogah polno gob. Kako se odpravijo gobe? (A. G. v B.)

Odgovor: To, kar Vi imenujete gobe so mozolji ali bule, ktere provzroči ličinka govejega zolja, ki se je zarinila v govejo kožo in tam živi. Te bule se večajo do pomladi, dokler ličinka ne izleze, in potem počasi zginejo. Na vsak način je dobro, bule stisniti, da gre ličinka in pa v njih nabrani gnoj ven, na kar se nastale rane kmalu zacelijo.

Gospodarske novice.

* † Gospod Josip Bregar, posestnik v Izlakah in družben ud, je umrl ta mesec. Naj počiva v miru!

* Novomeška podružnica sklicuje izreden občni zbor na 15. dan decembra. Spored je objavljen med uradnimi vestmi te številke.

* Družba sv. Mohorja je izdala II. snopič V. Rohrmanove knjige „Poljedelstvo“. Kakor smo priporočali lansko leto prvi snopič, tako priporočamo letos drugega in izrekamo trdno nado, da vsak, ki se peča s kmetijstvom, z vso pazljivostjo

prebere to knjigo, ki ima vse polno za kmetovalca prepotrebni naukov v sebi.

* **Na jubilejski razstavi na Dunaju** je za razstavljeni vina vinarska zadruga v Vipavi dobila srebrno sretinjo, bronasto pa gosp. A. Wutscher iz Šentjerneja.

* **Za stare zveste posle** je glavni odbor naše družbe v svoji seji s 24. dne t. m. ustanovil zaklad, in sicer v proslavo vladarske petdesetletnice Nj. Vel. presvetlega cesarja. Namen temu zakladu bo, iz njega dohodkov nagraditi take kmetijske posle, ki služijo zvesto in več let pri enem in istem gospodarju. Ta zaklad se ustanovi na ta način, da bo družba vsako leto dajala primeren prispevek k glavnici in vrhu tega prosila za prispevke merodajne kroge in sploh zasebnike. Družbi so uže sedaj večji prispevki obljubljeni, a prosimo pa tudi č. načelnikstva podružnic, da priskočijo na pomoč z deneski, ki se lahko ob raznih prilikah nabirajo pri udih. Uže letos glavni odbor razdeli 15 daril starim poslom. Glede tega opozarjamo na razpis med uradnimi vestmi te številke.

* **Prostor za drevesnico** je kmetijska podružnica novomeška dobila od gosp. A. Kočevar-ja ml., in sicer na njegovem „marofu“ tik ceste proti Ločni. Dotično zemljišče, katero meri v celem 4706 štirjaskih metrov, je vzeto v 12leten zakup. Vsako leto se v novi drevesnici vzgoji po 1000 jablan. Prvo drevje bo podružnica oddajala svojim udom leta 1902. Neki del drevesnice se porabi v prvih letih tudi za vzgojo cepljenih trt, neki del je pa odločen za pridelovanje cepičev za zeleno cepljenje. Poleg drevesnice se napravi sadni vrt, ki bo zasajen s pripravnimi vrstami jabolk, s katerih se bodo lahko dobivali potrebni cepiči za drevesnico.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora 24. dne novembra 1898.

Seja je predsedoval družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Ivan Murnik, in navzoči so bili odborniki gg.: grof Barbo, Goll, Lenarčič, Rohrman, Witschl, Žirovik ter tajnik Pirc.

Predsednik je predlagal naj se c. kr. kmetijska družba kranjska udeleži slavlja cesarjeve vladarske petdesetletnice v smislu najvišjih želja tem potom, da ustanovi „Frana Josipa zaklad za zaslužne posle“, iz kterega naj se redno, ko bode ta zaklad zadosti močan, vsako leto 2. decembra dele nagrade onim kmetijskim poslom, ki najdlje služijo v eni in isti hiši, ali ki so si pridobili kakšne posebne zasluge. V to svrhu naj odbor uže letos sklene dati primerno vsoto k glavnici tega zaklada, takoj pa razpisati 5 daril po 20 gl. in 10 daril po 10 gl. — Glavni odbor je sprejel z navdušenjem ta predlog ter tajništvu naročil njegovo izvršitev.

Deželno podporo za stroje je odbor razdelil podružnicam na podlagi došlih prošenj.

Vsled poziva c. kr. deželnega šolskega sveta je odbor stavil nasvete o razdelitvi državne in deželne podpore šolskim vrtnarjem.

Na poziv mestnega magistrata ljubljanskega, naj bi družba v l. 1899. priredila kakšno kmetijsko razstavo v zvezi z razstavo motorjev, katero namerava prirediti dunajski c. kr. tehnološki obrtni muzej v Ljubljani, je odbor sklenil odgovoriti, da v l. 1899. tega pač ne more storiti, da pa smatra splošno deželno razstavo v Ljubljani potrebno, ki pa bi bila mogoča še le v kakih 3 letih, t. j. l. 1901.

Na poziv vis. c. kr. kmetijskega ministerstva je odbor sklenil podati svoje mnenje o daljni omejitvi krošnjarstva, in sicer v tem smislu, da sedanje naredbe zadostujejo.

Glede dopisa vis. c. kr. kmetijskega ministerstva o zadevi družbenega kemijskega preskušališča je odbor sklenil predložiti

tarif za preiskave, službeno navodilo vodje ter zahtevo, da se uže v naslovu preskušališča toliko časa kaže ingerenca držbe, dokler ima ona ta zavod v oskrbi.

Za nove ude so bili sprejeti gg.:

Zor Anton, posestnik na Skaručini; Kosec Josip, posestnik na Skaručini; Aicholzer Valentin, p. d. Nemeč, posestnik v Logavsi pri Vrbi na Koroškem; Janežič Josip, posestnik na Kladi; Bogataj Ignacij, posestnik za Gradom; Lavrih Josip, posestnik v Mengšu pri Primskovem; Rus Jurij, posestnik v Želimiňah; Jerič Frančišek, posestnik v Gorenji Vasi; Malavašič Janez, posestnik na Logu; Jenko Janko, posestnik v Lipici; Počnik Frančišek, župnik v Podgorju; Mehle Marija, trgovka in posestnica v Ljubljani; Rodè Frančišek, posestnik na Stari Vrhnikih; Židan Frančišek, posestnik na Selu; Košenina Anton, posestnik na Spodnji Senici; Gorenjec Matija, posestnik v Kržišah; Kristan Ivan, posestnik na Vačah; Sterle Tomaž, posestnik v Podcerkvi; Hamerschmidt Ernest, trgovec in grajščak v Ljubljani; Prijatelj Josip, učitelj v Dolenji Vasi; Pauser Anton, posestnik v Dolenji Vasi; Lovšin Ivan, trgovec v Dolenji Vasi; Gorše Anton, posestnik v Dolenji Vasi; Pust Martin, posestnik v Prigorici; Bojec Martin, posestnik v Dolenji Vasi; Pahule Anton, posestnik v Dolenji Vasi; Oražem Frančišek, posestnik v Prigorici; Mrhar Frančišek, posestnik v Prigorici; Koplán Ivan, posestnik v Prigorici; Hribar Ivan, posestnik v Prigorici; Mrhar Ivan, posestnik v Prigorici; Žužek Frančišek, kaplan v Dolenji Vasi; Prpar Anton, posestnik v Koritih; Mavec Janez, posestnik v Tomišlju; Stare Janez, posestnik na Spodnji Senici; Prezelj Frančišek, posest. in trgovec v Mengšu; Arko Matko, trgovec v Ljubljani; Štibelj Matevž, posestnik v Dolenji Vasi; Pirman Alojzij, posestnik v Lukovici; Janez Golob, posestnik v Podgorju.

Razpis

daril za stare in zveste kmetijske posle.

C. kr. kmetijska družba je ukrenila ustanoviti v proslavo petdesetletnega vladanja Nj. Vel. presvetlega cesarja zaklad, iz kterega se bodo nagradjali stari in zvesti kmetijski posli. Ukrenila je pa nadalje, da uže letos, t. j. v jubilejnem letu, razdeli 200 gl., in sicer

5 daril po 20 gl. in
10 „ „ 10 „

Ta darila se razdelé v božičnih praznikih takim kmetijskim poslom, ki se izkažejo, da so npravnega vedenja in da služijo mnogo (najmanj 15) let pri eni in isti hiši, ki se peča s kmetijstvom.

Prošnje je vložiti pri podpisnem odboru

do 15. decembra t. l.

Vsaka prošnja mora biti potrjena od domačega gospoda župnika in od županstva

Podpisani odbor prosi prav prijazno vse one, kterim so taki posli znani, naj jih opzore na ta razglas ter jim pomagajo sestaviti prošnjo ali pa jo mesto njih narede.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 24. novembra 1898.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Škocijanu, ki bode 8. decembra t. l. po litanijah v šolskem poslopju.

SPORED:

- 1.) Poročilo načelnikovo in blagajnikovo.
- 2.) Volitev novega odbora.
- 3.) Pobiranje udnine.
- 4.) Posamezni nasveti.

Škocijan, 25. dne novembra 1898.

Anton Bojanec, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske za Št. Peter in okolico, kateri bo 4. dne decembra t. l. popoldne ob 4. uri v šoli v Št. Petru s tem le sporedom:

- 1.) Poročilo o delovanju.
- 2.) Razgovor o potrebščinah v letu 1899.
- 3.) Pobiranje udnine, vpisovanje novih udov, naročanje dreves.
- 4.) Razni nasveti in predlogi.

Udje, pridite vsi! Pripeljite s seboj može, vnete za napredek v kmetijstvu!

V Št. Petru, 23. dne novembra 1898.

Iv. Zupan, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Studenem pri Postojni, ki bo 4. dne decembra 1898. l. popoldne ob 3. uri v šolski sobi v Studenem.

SPORED:

- 1.) Predsednikov pozdrav in poročilo.
- 2.) Poročilo tajnikovo.
- 3.) Nasveti udov.

Pričakuje se, da se vsi udje udeležijo zborovanja.

Načelnikstvo podružnice c. kr. kmet. družbe v Studenem.

Mežan, tajnik.

J. Jurca, načelnik.

V a b i l o.

Farna podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo, 11. decembra t. l. popoldne po cerkvenem opraviilu v šoli.

SPORED:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice v letu 1898.
- 2.) Razgovor o podružničnih potrebah.
- 3.) Plačevanje udnine za leto 1899.

K temu zboru vabim uljudno vse ude in tudi take neude, ki se zanimajo za kmetijski napredek.

Janko Zirovnik, podružnični načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Novem Mestu, ki bo 4. dne decembra t. l.

Predmet posvetovanju bo ustanovitev zavarovalnice za govejo živino v Novem Mestu.

Za odbor kmetijske podružnice v Novem Mestu,
20. dne novembra 1898.

A. Lapajne, tajnik.

V. Rohrman, načelnik.

Št. 16.281.

R a z g l a s.

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah s 6. dne decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevini in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, po katerem je razširjena plućna kuga, in sicer:

iz vladnega okraja Poznanj, Devín in iz mestnega okrožja Berolin v kraljevini Pruski, iz vladnega okraja Švabsko v kraljevini Bavarski in iz okrožnega glavarstva Lipsko v kraljevini Saksonski.

Ta prepoved stopi na mesto one vsled razpisa ministerstva za notranje stvari s 25. dne oktobra 1898. l., št. 35.053., oziroma

s tuuradnim razglasom z 29. dne oktobra 1898. l., št. 15.577., izdane prepovedi.

To se razglaša na podstavi razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari s 9. dne novembra 1898. l., št. 36.943., s tem pristavkom, da se bodo prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznovali po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., št. 51., oziroma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz l. 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 21. dne novembra 1898.

Št. 16.503.

R a z g l a s.

Z ozirom na sedanje stanje svinjske kuge na Kranjskem je c. kr. namestništvo v Trstu z razglasom z 9. dne novembra 1898. l., št. 23.583., proti več kranjskim okrajem obstoječo uvozno prepoved za prasiče iz Kranjske na Primorsko omejilo na politični okraj Krško in Črnomelj.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 17. dne novembra 1888.

Št. 16.672.

R a z g l a s.

Ker se po izkazu o stanju živinskih kug na Primorskem s 17. dne novembra t. l., št. 24.362., svinjska kuga bliža popolnemu ponehanju, c. kr. deželna vlada dopušta, da se smejo uvažati, oziroma goniti prasiči iz vsega primorskega upravnega ozemlja na Kranjsko, ravna se pri tem po občnih veterinarskopolijskih predpisih.

To se daje na občno znanje ter se ob enem razveljavlja tuuradni ukaz s 26. dne julija 1898. l., št. 10669.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 21. dne novembra 1898,

Št. 16.911.

R a z g l a s

C. kr. namestništvo v Lincu je z ozirom na to, da je svinjska kuga zdaj na Kranjskem omejena na oba politična okraja Krško in Črnomelj, z razglasom z 21. dne novembra 1898. leta, št. 20.889/II., dotlej, dokler se ne ukaže drugače, dopustilo uvažati žive klavne prasiče iz vse vojvodine Kranjske na Zgornje Avstrijsko od 22. dne novembra t. l. dalje, izvzemši oba politična okraja Krško in Črnomelj.

Uvažanje trgovinskih prasičev (mladih odstavljenih, še neubujenih prasic, Laufer) pa je, kakor doslej, iz vse Kranjske prepovedano.

Tuuradni razglas s 30. dne marcija t. l., št. 4725., se tukaj razveljavlja in to daje na občno znanje s pristavkom, da se bodo prestopki te odredbe kaznovali po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 25. dne novembra 1898.

Listnoca uredništva.

D. M. v J. Pritožbe o takm postopanju župana je narediti na okrajno glavarstvo. Tam Vas pouče tudi o vseh drugih Vaših vprašanjih.

M. A. v V. Pri prasičih se to večkrat dogaja, a tak prasič ni za rejo.

J. S. v Ž. Imena poslanih jabolok ne poznamo; biti utegne kaka domača vrsta.

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oknanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 22. V Ljubljani, 30. novembra 1898. Leto XV.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 30. novembra 1898. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 45.— kr. do gld. 50.— kr.; nemška detelja (Lucerna) gld. 47.— kr. do gld. 55.— kr.; gorenjska repa gld. 33.— kr.; laneno seme, domače osimno gld. 11.25 kr.; konopno seme gld. 12.— kr. do gld. 12.25 kr.; kuminovo seme gld. 24.— kr. do gld. 24.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 10.— kr.; rudeči Hrvat gl. 9.50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.50 kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čiščenega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 8.— kr. do gld. 9.— kr. brez dima sušene gld. 9.— kr. do gld. 9.50 kr.

Orehi domači: gld. 14.— kr. do gld. 15.— kr.

Ječnice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.— kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr.

Kože Goveje, težke nad 40 kg po gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr. " težke od 30 do 40 kg " " 27.— " " 28.— " lahke " " 28.— " " 29.— "

(Te cene veljajo za 100 kg " in " sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr. za kg.

Kozličjeve kožice po gld. —.70 kr. do gld. —.80 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 33 kr. za kg.

Druge vrste 16 do 20 " " "

Kože lisic po gld. 3.50 do 3.50

" kun " " 9.— " 10.—

" dihurjev " " 2.50 " 3.—

" vidr " " 9.— " 10.—

Kože zajcev po 14 do 15 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 30. novembra 1898. Pšenica gld. 10.70 kr., rž gld. 8.90 kr., ječmen gld. 7.75 kr., oves gld. 6.50 kr., ajda gld. 8.75 kr., proso gld. 8.— kr., turšica gld. 6.25 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 7.— kr., fižol gld. 8.— kr., seno gld. 1.80 kr., slama gld. 1.60 kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 30. novembra 1898. Pšenica gld. 9.63 kr., rž gld. 8.63 kr., ječmen gld. 7.50 kr., oves gld., 6.23 kr., turšica gld. 5.15 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

C. kr. priv. tvornica

R. A. SMEKAL

Čeh kot Prostjeva
Moravska.

Praga — Smihov
Česka.

Podružnica: Zagreb

priporoča

(45—7)

vsake vrste strojev za poljedelstvo in vinogradarstvo potem stiskalnice za grozdje, brizgalnice proti peronospori, čistilnice za žito, trierje, slamoreznice mlatilnice i. t. d. Nadalje brizgalnice vsake vrste za ognjegasna društva, kakor tudi razne predmete za tvorniške stroje. — Lastni proizvod z jamstvom.

Cene primerne, podružnice in prekupci dobe izdatni popust.

—> Ceniki franko in badava. <—

Reznike

in okoreninjeno traje „Portalis“, kskor tudi mlado čvrsto sadno drevje, nizke in visoke rasti najboljših namiznih in gospodarskih vrst, prodaja (98—1)

oskrbnništvo dr. Ignac graf Attemsove grajščine

v Brežicah, Sp. Štajersko.

Od vseh strani dohajajo pohvale za ročno in točno delo lovskih pušk lastnoročnega izdelka od

Antona Sodia, puškarja v Borovljah (Ferlach) Koroško.

Priporočam zatorej lovcem in strelcem mojo zalogo pušk izdelane po najnovejših sistemih, najboljšega blaga in strela. Nanznanjam, da so pri meni naročene puške delo iz prvih rok moje tovarne, c. kr. uradno preskušane, ter dobro uravnane.

Specialitete: Puške za vojaške patrone (Mannlicher) in trocevne puške; vsakovrstno orožje za osebno brambo, ter vse v lovsko stroko spadajoče orodje dobi se pri meni v najboljši kakavosti.

Prevzamem tudi vsako popravilo ali predelovanje kar izvršujem po najnižjih cenah. (85-5)

Za vsako delo sem vestni porok sam.

Obširne ilustrovane cenike, slovenske ali pa nemške pošiljam na zahtevanje poštne prosto.

Domača tvrdka

Pehani, Lorber in dr.

tovarna za stroje in livarna v Žalcu pri Celju izdeluje in prodaja po **tovarniški ceni:**

Najboljše možnarje za streljanje proti toči

Novoiznajdene „brzostrelne in varnostne možnarje“, katerih ni treba nič zabijati, pri streljanji vsaka nevarnost izključena, pokajo boljše, potrebujejo manj smodnika in streljajo trikrat hitreje kot navadni možnarji.

Najboljše in najcenejše **travniške brane**, najizbornejše **slamozelnice**, najnovejše **mlatilnice** z ležiščem na krogle, isto tako **stiskalnice** in **mline za grozdje in sadje**, geple i. t. d. (4-21)

Prevzame v najboljšo in točno izvršbo vsa v strojno in li varsko stroko spadajoča dela za **tovarne, mline, žage in druge obrtniške naprave**, istotako **prevzame vsak stroj** v najtemeljitejšo in cenejo **popravo**.

Za vsak možnar, stroj, sploh za vsako delo **se jamoi.**

Tovarniške cene.

Alfa - Separator

Dunaj, (76-7)

I. Schwarzenbergstrasse št. 3.

Da se prepreči izguba na denarju, mora si vsak kmetovalec omisliti naš svetovnoznan

posnemalnik za mleko „Alfa“

in popolno opravo za mlekarno kakor tudi „Alfa vrče“ iz jeklene ploščevine za prevažanje mleka.

Na zahtevo dajemo strokovna pojasnila ter razpošiljamo cenike brezplačno in poštne prosto.

Delovanje naše mlekarnice je viditi vsak dan od 4. do 7. ure popoldne na dunajski jubilejni razstavi.

Uljudnej pozornosti posebno priporočeno!

V vsakem poštino-oddajnem okraji, v vsaki fari in po potrobi in želji tudi v vsaki občini, nastavi se razumna, delavna in zanesljiva oseba kot

zaupni mož in posredovalec

z ozira-vrednim postranskim zaslužkom, ki se vedno množi in mnoga leta traja, od nekega, čez trideset let obstoječega domačega denarnega podjetja, priznane zanesljivosti in prve vrste. Pismene ponudbe pod 20.298 Gradec, poste restante. (50-7)

Važno za kmetijstvo!

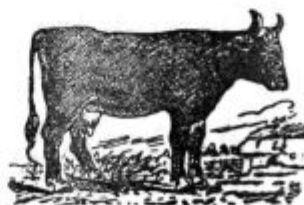
Redilna in hranilna štupa za prašiče.

Najboljše redilno in dietetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi v tvorbo mesa in tolsče. — 1 zamotek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld. (67-3)

Varstvena znamka.

Redilna štupa za

Varstvena znamka.

živino

za notranjo rabo pri kravah in konjih. Rabi se skoraj 50 let z najboljšim uspehom, če živina neče žreti in da se zboljša mleko. — 1 zamotek z navodom o uporabi 50 kr., 5 zamotkov samo 2 gld.

Redilna in hranilna štupa za

kuretnino.

Najboljše zavarovano, redilno in dietetično sredstvo za notranjo rabo, pospešuje tvorbo jajc. Za kure, purane, gosi, race itd. — 1 zamotek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld.

Varstvena znamka.

Dobiva se

v lekarni **Trnkóczy v Ljubljani, Kranjsko.**

Pismena ali pa z dopisnico za 2 kr. pod gorejnim naslovom vposlana naročila se najlože in najceneje izvršujejo po pošti. V tem slučaju se prosí natančnega naslova sprejemalčevega (ime, kraj, hišna številka, zadnja pošta in dežela).

Vsakovrstne

pipe za pivo in vino,

poljedelski stroji itd. popravljajo se dobro in ceno pri (80-6)

A. C. Achtschinu v Ljubljani

Wolfove ulice št. 8.

Prevzamejo se tudi vsa dela spadajoča v stavbeno, umetno in strojsko ključarstvo, ter naprava vodovodov po deželi. Spričevala o izvršenih vodovodih v Ribnici, Begunjah, Bezuljaku, Strmecu, itd. leže na razpolago.

Službo

kot poljski ali gozdni čuvaj, ali pa kot nadzornika hlapcev, išče v teh poslih vajen in izurjen, kateri se skaže z dobrimi spričevali.
Ponudbe sprejema (94-2)

JANEZ TOMAŽIČ,

čuvaj v Kozjanah št. 8, pošta Divača.

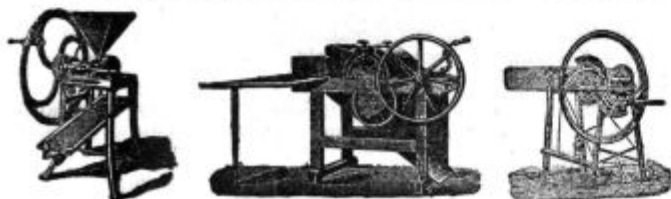
Službo cerkvenika,

naj si bo na fari ali pa pri podružnici išče v vseh cerkvenih poslih izurjen mož, kateri je to službo opravljal nad 40 let pri farni cerkvi v Horjulu.

Blagohotne ponudbe naj se pošiljajo na

Franceta Brezica

v Horjulu št. 68. (99-1)

Zaloga vsakovrstnih kmetijskih strojev, kakor:

mlatilnic, gepelnov, slamoreznic, strojev za rezanje repe, trijerjev in stiskalnic za grozdje in sadje; robljač z imenom „Viktorija“, vsakovrstnih strojev in naprav za mlekarnice in sirarnice

izdeljuje z nedosegljivo zmoglostjo in najboljše napravljene, katere izvršitve so bile na vseh dosedanjih razstavah odlikovane z najčastnejšimi in največjimi darili. — Take stroje priporoča in prodaja pod prav ugodnimi pogoji (68-9)

J. Weipert in sinovi,

tovarna za poljedelske stroje in livarna za železo v Stockeravu pr Dunaju. — Glavna pisarna se nahaja na Dunaju, IX, Bauernfeldplatz 4. Cenike razpošilja zastonj in poštne prost. Tovarniške cene. Za vsako stvar popolno jamstvo. Zastopniki in prekupci se iščejo.

Najboljši prašek za živino

je **Barthelovo** klajno apno; ono prepreči li-zavost in glodanje lesa, prepreči mehčanje kosti, prepreči hujšanje, naredi živino ješčo, okrepi prebavljanje, pomnoži mleko ter jajca, naredi živino močnejšo in tvori trdo meso. (95-2)

Za vsako žival neobhodno potrebno. — Popisi zastoj. — Pošiljatve po 5 kg. kot poskus za 1 gld.

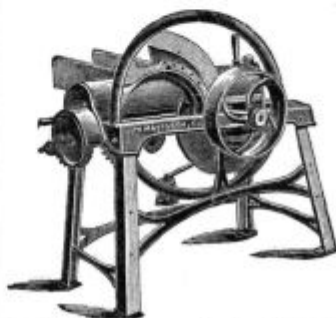
Dalje je v zalogi **maža za vozove** (Sparwagenfett), **vaselin, olje za stroje** itd. po nizki ceni.

Miha Barthel in drug,

Dunaj X. Keplergasse št. 20.

Najnovejši

stroji za napravo krme,

slamareznice, stroji za rezanje repe in krompirja, mline za drobljenje in mečkanje žita, parni kotli za napravo živinske krme, štedilne peči z posteklenimi in neposteklenimi kotli za vstaviti, in sicer: premične in nepremične za

kuhanje in parjenje živinske krme, za krompir, ter za vsako drugo gospodarsko porabo doma in na polju; dalje: rebljače za koruzo, žitne čistilnice, trijerje-prebiralnice, ročne stiskalnice za seno in slamo stalne in premakljive, izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi

PH. MAYFARTH & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par

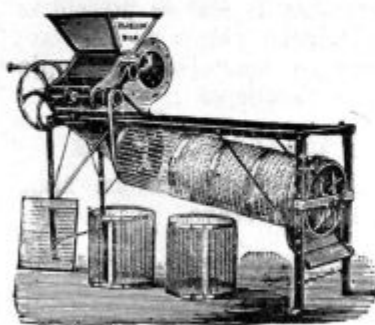
DUNAJ, II. Taborstrasse št. 76.

Odlikovan z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami. Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastoj. Zastopniki in prekupci se iščejo (89-9)

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Zastopniki se iščejo.

Trijeri (čistilni stroji za žito) v natančni izvršitvi. Sušilnice za sadje in zelenjavo. Skropilnice proti peronospori, poboljšani sestav Vermorelov. Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav, (te stiskalnice imajo skoro ono tlačilno moč kakor hidravlične [vodovodne] preše).

Slamareznice jako lahko za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje prodaja v najboljši izvršitvi (11-23)

IG. HELLER na Dunaju

II/, Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo

Pred ponarejanjem se je posebno treba varovati!

Mala naznanila.

Vsak od c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prijavit med „Malimi naznanili“ kako objavo tikajočo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presežati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objave med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Centralna posojilnica slovenska v Krškem obrestuje hranilne vloge po 4 $\frac{1}{2}$ % brez odbitka rentnine in pripisuje obresti že vsakega pol k letakapitalu. (103)

Prosekar, dolenska in druga naravna vina; potem iz Prosekarjevih drož žgano vinsko žganje, naturalno slivovko, po Kneippovim receptu izdelani likër; priporoča po najnižji ceni in vestno postrežbo J. C. Röger v Ljubljani, Žitni trg. št. 2. (140)

Več tisoč dveletnih črnih borovcev in nekaj tisoč triletnih smrekovih sadik je naprodaj pri Andreju Rovanu, posestniku na Colu pri Vipavi. Cena nizka. (144)

4000 ameriških cepljenk najboljših belih vrst ima na prodaj od 12—15 kr. komad Val. Mikuluš v Šent Vidu nad Vipavo. (153)

Vsakovrstno opeko, kakor strešnike, žlebake in opeko za zidanje izdeluje in prodaja po močno nizki ceni Angelo Aita, opekar in posestnik v Dragi, pošta Ig. (157)

Gredeše ali krtače za volno, vsake vrste izdeluje po nizki ceni Jos. Ambrožič v Ljubnem, pošta Podnart, Gorenjsko. (62)

Posestniki bikov, plemenjakov, prosijo se, da naznanijo iste z vsemi pogoji predsedništvu podružnice c. kr. kmet. družbe v Studnem pri Postojini. Zahteva se: Simentalska ali njej približna pasma. Bik bodi garantirano dober plemenjak, mlad, krotek, ne težek. (163)

Kovaške učence sprejme takoj, Peter Keršič, kovaški mojster v Spodnji Šiški pri Ljubljani. (164)

Zeljnato seme (kaps), pravega kašelskega zelja, prodaja in razpošilja po nizki ceni Janez Boit, posestnik in gostiln. v Slapah št. 26, pošta Zalog pod Ljubljano. (165)

Novoga fižola (mešanega) okoli 500 mernikov, po 2 gl. mernik, ima naprodaj Miha Malik, trgovec v Ajdovščini. (166)

Polhove kape, domačega izdelka, prodaja in razpošilja proti predplačilu, poštatine prosto, komad po 90 kr. in 1 gl. Pri večjih naročilih znaten popust Valentin Krašovec v Št. Petru na Krasu. (167)

Jablanovih in hrusevih divjakov, 2 do 3letnih, za sprotno požlahatenje (na sedlanje) po 3 kr., za okoliranje po 2 kr. komad, ima naprodaj Anton Pelc, posestnik v Ribnici. (168)

Kmetijsko poslopje, in sicer: hiša skoraj nova, hlev, kozolec, vse v najlepšem redu; poleg se nabaja 45 oralov njiv, travnikov, pašnikov in gojzda, se proda ali pa dá v najem. Več pove Anton Oblak, posestnik v Žirovskem vrhu št. 13, pošta Žiri. (169)

1000 visokodebelnih krasnih jablan z dveletnimi kronami po 40 kr. komad, nadalje 100.000 komadov ameriških okorenjenih trt (bilf), od Rupestris monticola in Riparia portalis 12—14 gl. 1000 komadov, samo zbrane trte po 40 do 50 cm visoke; potem z najbolj zlahatnimi domačimi vrstami na zeleno cepljene trte 10—12 gl. 100 komadov, kakor tudi ključe po kakovosti od 3—5 gl. za 1000 komadov prodaja Janko Karlovšek, posestnik itd. v Šmarjeti na Dolenjskem. (170)

Ameriško patentovane ne varjene verige iz jekla,

ktore so dvakrat močnejše od varjenih, so zelo lahke in ceneji kakor vse druge verige.

Vzorci, z mnogimi pohvalnimi pismi, pošilja brezplačno.

Akcijska družba fužin za jeklo v Beli peči na Gorenjskem. (64—9)

Te vrste verig dobi se v vsaki večji trgovini za železo

Usojam si naznaniti slavnemu občinstvu, da sem začel v Trstu trgovino za

komisijonalno in špedicijsko poslovanje.

Naročila in sicer mala v pošiljkih po 5 kg, po pošti in od 30 kg naprej pa po železnici, izvrševal bom točno in ceno. (48—9)

Razpošiljal bom razen kolonialnega blaga tudi druge na trg spadajoče stvari, kakor: sadje, zelenjavo, ribe i. dr. Pečal se bom z razprodavanjem domačih pridelkov, s prijemanjem blaga v svoja skladišča, dajal na ista naplačila in posredoval dotično prodajo na korist lastnika.

Trgoval bom tudi z vinom na debelo.

Sprejemem zastopstva trdnih — za konkurenco sposobnih — tvrdk in polagam za to kavcijo.

Nadejaje se, da se me sorojaki domislijo, ostajam odličnim spoštovanjem udani

Ernest Pegan,

v ulici S. Francesco šte. 6.

Čez 30.000 cepljenk

se odda jeseni t. l., odnosno spomladi 1899. l. iz novoustanovljene trtnice v Krškem, in sicer po 12 gl. 100 komadov v jeseni, po 15 gl. 100 komadov pa spomladi.

Vrste so: Italijanski rizling, kraljevina, plavec, grganja (vse bele) ter več drugih pomešanih, pa le najboljših domačih, belih in črnih vrst.

Cepljene so večinoma na riparijo portalis in izbrano riparijo (ne souvage-sovaž).

Trtnica je pod strokovnim vodstvom. (77—7)

Oddajale se bodo močne in le prav dobro zaraščene cepljenke.

Razun cepljenk se odda tudi do 100.000 dobro okorenjenih podlag riparije portalis in izbrane riparije; te po 15 gl. tisoč komadov.

Trtnica je blizu kolodvora Videm — Krško, toraj od vseh vinogradov precej oddaljena.

Naročila naj se blagovolijo pošiljati pod naslovom:

Načelnništvo „prve trgovske trtnice“ v Krškem (Kranjsko).

Ustna naročila sprejema g. dr. Tom. Romih, župan v Krškem.

Preselitev trgovine.

Uljudno naznanjam, da sem se preselil iz barake za knežškofijsko palačo na Pogačarjevem trgu (za vodo) v Semeniščno poslopje na istem trgu, kjer nadaljujem

prodajo

lesene, pletarske in sitarske robe, zime in morske trave.

Zahvaljevaje se p. n. občinstvu za dosežanje zaupanje in naklonjenost, priporočam se še nadalje za obile naročbe.

Z odličnim spoštovanjem

(97—1)

Matko Arko.